

ACTIVITATEA DE FUNCȚIONAR ÎNDEPLINITĂ DE VASILE ALECSANDRI

CIVIL SERVANT ACTIVITIES FULFILLED BY VASILE ALECSANDRI

Radu MOȚOC

Abstract: *The article reflects the moments of civil servant and archivist activities fulfilled by VASILE ALECSANDRI. It is highlighted the reasons why the younger Vasile Alecsandri was promoted to the rank of Spathar (sword-bearer), then the great Spathar (sword bearer).*

Key words: *Vasile Alecsandri, civil servant, archivist*

Vasile Alecsandri, ca fiu al unui distins și apreciat boier moldovean care a îndeplinit mai multe funcții publice, unele din ele neplătite, era firesc să parcurgă și el treptele ierarhice pe care le oferea statutul de boier pământean.

Dar se constată că boierii nu-l încântau pe Vasile Alecsandri, și nici nu se prea lăuda cu ele.

Din bogata arhivă a *Fundației culturale Mihail Kogălniceanu*, unde se găsesc multe acte originale legate de Vasile Alecsandri, au fost selectate unele de către A. Sacerdoțeanu, care au stat la baza unei lucrări pe care a intitulat-o : **Începuturile funcționărești ale lui Vasile Alecsandri**, publicată la București în anul 1942. Autorul acestei lucrări amintește de faptul că poetul, după decesul tatălui său, a făcut tot posibilul să scape de o parte din averea moștenită, păstrând Mirceștii pe care o considera drept muză statornică, mai ales după decesul Elenei Negri. Interesant este și faptul că A. Sacerdoțeanu pomenește de *necunoscuta Mărgărita*, cu care a avut o relație de prietenie, determinându-l la multe călătorii în străinătate. Această necunoscută nu este altcineva decât prințesa Maria Cantacuzino, care trăia la Paris și despre care Vasile Alecsandri spunea în post-scriptum la biografia lui Bălcescu: „O damă din Moldova, care întrunește toate calitățile spiritului și ale educației perfecte”.

Pentru început trebuie să precizăm faptul că la **20 iulie 1833**, la vârsta de 12 ani, Vasile Alecsandri era deja boierit cu titlul de **comis**, pe care l-a păstrat până pe **2 iulie 1841**, când a primit rangul de **spătar**.

Primul domeniu în care s-a remarcat Vasile Alecsandri a fost în administrația teatrală. Cunoscut este faptul că teatrul francez domina viața culturală din Moldova la începutul secolului al XIX-lea.

Biserica ortodoxă nu agreea în general acest gen cultural, poate și din cauza acelor artiști cu moravuri ușoare care se expuneau pe scenă. *Pravila bisericească* emisă de mitropolitul Nifon, interzicea hirotonirea acelor mireni care au luat de soții pe *cele de la teatru*. Totuși, mitropolitul Veniamin Costachi a sprijinit încercările teatrale ale lui Ghe. Asachi¹.

Exista în societatea din Moldova o dorință de a asista și la piese de teatru în limba română, poate scrise chiar de autori autohtoni. Astfel se naște o inițiativă de a uni teatrul național cu cel francez, printr-un act domnesc emis în data de **27 februarie 1840**. De această inițiativă nu era străin nici Vasile Alecsandri-tatăl, care a susținut financiar teatrul românesc.

Astfel, se poate explica implicarea poetului în acest comitet din care făcea

¹ A. Sacerdoțeanu, *Începuturile funcționărești ale lui Vasile Alecsandri*, Ed. Fundației Culturale Mihail Kogălniceanu, București, 1942, pag.1

parte și spătarul Costache Negruzzi, căpitanul Mihai Kogălniceanu și căminarul Petre Câmpeanu. Din actul domnesc emis de Mihail Grigore Sturdza rezultă și atribuțiunile acestui comitet: „Întrunindu-vă în comitet teatral sub prezența secretariatului nostru de Stat, vă veți îndeletnici cu toate ramurile administrației teatrului, precum contabilitatea veniturilor și a cheltuielilor, alegerea reprezentațiilor, numirea actorilor și în sfârșit celelalte dispoziții ce pot aduce înflorire celor două teatre”².

Comitetul nu a rezistat mai mult de doi ani, după care s-a dizolvat poate și din cauza unei activități reduse cu toate privilegiile acordate. Dar pentru Vasile Alecsandri a fost un bun prilej de a se afirma la vârsta de numai 19 ani. Ca dovadă că Domnitorul îi recunoaște meritele, este ridicat de la rangul de comis la rangul de **spătar**, în data de **2 iunie 1841**. Interesant este faptul că atât tatăl cât și fiul aveau același rang boieresc de spătar.

Documentul Domnesc semnat de Mihail Grigore Sturdza scoate în evidență și motivele pentru care este ridicat în rang tânărul Vasile Alecsandri: „Dumisale Comisului Vasile Alecsandri:

Luând în băgare de seamă încredințarea ce ne face Domnia sa vel Vistiernic, prin anaforoa cu nr. 3996 din anul curgătoriu, pentru sânguința, buna purtare și destoinicia cu care sluiți sub îndatorire de șef secției lucrărilor atingătoare de bani scutelnicești și a pensiilor răsplătitoare, și având în vedere și calitățile ce te caracterisă după vreme cât ai petrecut în deosebite învățături prin școlile statelor străine, pentru a te face mai folositor patriei, Noi, spre îndemnarea dumitale către sporirea întru cele bune, după prerogativa ce avem, iată prin acest al nostru Domnesc decret, te înălțăm la rangul de **vel spătar** și îți dăm dreptate a te iscăli și a fi obștește cunoscut cu acest rang, pentru care poruncim și sfatului Administrativ ca să te treacă prin actele cârmuirii cu rangul de vel spătar. Noi Mihail Sturdza V. Vd.”³.

Tânărul Vasile Alecsandri îl îngrijora pe tatăl lui, care constată că fiul era preocupat mai mult de scris versuri, teatru și călătorii în „umbra femeii iubite care, prin neașteptatul ei sfârșit (Elena Negri), avea să-i dea inspirația pentru *Lăcrămioare*”⁴. Între timp a intervenit și revoluția din 1848, în care poetul a fost implicat, astfel încât grija părintească l-a determinat pe Grigore Alexandru Ghika, domnul Moldovei, cu care avea o relație de prietenie, să găsească o activitate pentru fiul lui. Postul vizat era de arhivist al Statului, care era, pe lângă onorabil, și bine plătit. Dificultatea situației era că acest post era ocupat de Ghe. Asachi, care era întemeietorul și organizatorul arhivelor din Moldova.

Pentru a atenua șocul demiterii lui Ghe. Asachi, s-a găsit soluția să ocupe acest post Vasile Alecsandri-tatăl, care a fost numit în data de **28 septembrie 1849**. Ghe. Asachi a demisionat cu demnitate, dar a și protestat, după cum afirmă Sever Zotta în lucrarea sa *Din trecutul Arhivei Statului a Moldovei*, apărută în 1941⁵. Acest provizorat bine regizat nu a durat decât patru luni, când domnitorul emite un alt decret domnesc, în data de **3 februarie 1850**, prin care îl numește pe Vasile Alecsandri-poetul, arhivist al Statului:

„Noi Grigore Alecsandru Ghika, cu mila lui Dumnezeu Domn al Moldovei.
Cinstit și credincios boier al Domniei mele dumnealui spătar Vasile Alecsandri.
Încredințându-ne despre caracterul dumitale și despre meritul ce ai dezvăluit

² G. Bogdan-Duică, *Vasile Alecsandri, Academia Română, 1926, pag. 32*

³ A. Sacerdoțeanu, *op., cit., pag. 2*

⁴ *Ibidem, pag. 6. Documentul citat are nr. 11, emis de Secția a 2-a din postelnicie în ziua de 27 februarie 1840 și a fost semnat de șeful de secție, vel-postelnic, comis Dobrovici*

⁵ *Ibidem, pag. 11. Documentul citat are nr. 1410 și a fost emis în data de 2 iunie 1841*

și mai înainte ocârmuirii prin îndeletnicire în treburile la care ai fost chemat, Noi, prin acest Domnesc decret, numim pe dumneata **arhivist al Statului**, care post până acum s-au ocupat de către părintele dumitale dumnealui Vor. Vasile Alecsandri, și dar facem cunoscut dumitale ca să îmbrățișezi lucrările unei așa îndatoriri sânguindu-te, și cu acest prilej, prin păzire cu sfințenie a așezămintelor, să tragi asupra dumitale mulțumirea obștii, și prin urmare să răspunzi la a noastră așteptare.

Noi Grigore Ghika V. Vd. Nr. 489, din 3 februarie 1850 ⁶.

Cu siguranță, această activitate birocratică nu se potrivea cu personalitatea poetului. Activitatea de arhivist a lui Vasile Alecsandri a fost caracterizată de cel care a condus Arhivele Statului, Sever Zotta, astfel: „prezență neobservată, concedii repetate și prelungite, cu suplinirea lui Nicolae Docan și a lui Vasile Alecsandri-tatăl, după care a urmat demisia din data de **22 aprilie 1853**. Hotărât lucru, nu avea vocațiunea de funcționar”⁷.

Același Domnitor care îl proteja, l-a numit în **3 aprilie 1850** membru în **Comisia pentru reorganizarea învățământului public din Moldova**. Din comisie mai făceau parte logofătul Neculai Suțu, aga Lascăr Rosetti, dr. Constantin Hurmuzachi și postelnicul Gheorghe Cuciureanu. Evident că din această comisie făceau parte și cei care conduceau învățământul public: directorul P. Casimir și șeful învățământului Dimitrie Gusti.

Interesant este mesajul exprimat prin Decretul Domnesc de numire a poetului, referitor la învățământul public: „Învățătura publică este una din cele dintâi obiecte care trebuie să atragă îngrijirea oricărei Ocârmui, de aceea și reorganizarea învățăturilor publice în Moldova au fost una din cele dintâi îndeletniciri ale Noastre; ea Ne-au îndemnat a descoperi lipsurile de până astăzi și a căuta mijloacele prin care aceste lipsuri s-ar putea elimina. Mai înainte de a supune proiectul Nostru asupra învățământului public spre cea de pe urmă hotărâre, am găsit de cuviință a convoca o comisie compusă din bărbați înzestrați cu însușiri cerute spre a lumina acest obiect de mare folos pentru Statul Nostru...”⁸.

Concluzia pe care o trage cel care a descoperit aceste documente privind activitatea de funcționar al lui Vasile Alecsandri este de bun simț, motiv pentru care îl cităm pe A. Sacerdoțeanu: „Ar fi o greșeală să cerem poetilor să uite de visare și să se apuce de gospodărie, de socoteli, principii diriguitoare și paragrafe de legi. Firea Bardului de la Mircești nu era compatibilă cu astfel de însărcinări”⁹.

Radu Moțoc 25 august 2016, Făgăraș

⁶ Ibidem, pag. 3

⁷ Ibidem, pag. 3

⁸ Ibidem, pag. 11

⁹ Ibidem, pag. 4